

Ympäristöministeriö
PL 35
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi ympäristönsuojelulain muuttamisesta (haja-asutusalueiden jätevesi)

Viite: YM5/600/2016

Suomen Omakotiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

YLEISTÄ

Suomen Omakotiliitto on maamme pientaloasukkaiden ja vapaa-ajan asunnon omistajien valtakunnallinen edunvalvonta- ja palvelujärjestö. **Omakotiliittoon kuuluu 260 vapaaehtoisvoimin toimivaa omakotiyhdistystä ja vapaa-ajan asukkaiden yhdistystä, joiden yhteenlaskettu jäsenmäärä on yli 75.000 jäsentä.** Omakotiliitto on maamme 1,1 miljoonan pienkiinteistön omistajien ja 2,7 miljoonan asukkaan asialla. Lisäksi liitto ajaa maamme lähes 500.000 vapaa-ajan asunnon omistajien etua.

KESKEISET HAVAINNOT

Omakotiliitto kiittää siitä, että kansalaispalautetta on kuunneltu ja jätevesinormistoa ollaan kohtuullistamassa. Sääntely näyttää pääsääntöisesti menevän oikeaan suuntaan. On tärkeää, että vesistöä suojellaan ja varmistetaan puhdas vesi kaikille. **Haja-asutusalueiden kotitalouksien jätevesien kuormitukseen, vaadittuihin jätevesien puhdistustoimenpiteistä saavutettaviin hyötyihin ja remontista aiheutuvien kustannuksiin nähden sääntelyn tulee olla kohtuullista.**

Hallituksen esitysluonnoksessa **muualla kuin vesistöjen läheisyydessä tai pohjavesialueella säädetystä määräajasta luovutaan ja kuluttaja itse ratkaisee milloin jätevesiremontti tehdään.** Ennen vuotta 2004 rakennetussa rakennuksessa jätevesijärjestelmä on kunnostettava, kun remontoidaan vesijärjestelmiä tai rakennukseen tehdään uuden rakennuksen rakentamiseen verrattavissa oleva, rakennuslupaa vaativa remontti. **Tältä osin lainmuutoksen tavoitteet, ymmärrettävyys sekä hyväksyttävyys, toteutuvat, ja niin sanottujen kivan maan kiinteistöjen osalta sääntely kohtuullistuu.**

Hallitusohjelman tavoitteena olevassa sääntelyn vähentämisestä ja erityisesti jätevesisääntelyn kohtuullistamisesta ei kaikilta osin ole lakiesitysluonnoksessa onnistuttu. **Päinvastoin, itse asiassa näyttää siltä, että suurimmassa osassa kuntia (noin 200 kunnassa), joissa noudatetaan kuntien ympäristönsuojelumääräyksiä, kansalaisiin/kotitalouksiin kohdistuvaan normistoon esitetään jopa kiristystä vaikka Ympäristöministeriön viestintämateriaalista saa kuvan, että vähävaraisuus- ja vähäpäästöisyyskriteerejä tulisi soveltaa myös kuntien ympärisuojelumääräyksiin.** Näyttää kuitenkin siltä, että itse lakiteksti ei tätä tavoitetta toteuta. Sen sijaan vaikuttaisi siltä, että lakipykälät johtaisivatkin tilanteeseen, jossa sovellettavaksi tulisi 202 §. **Jatkovalmistelussa tulee tämä asia korjata.**

Jos lakitekstiä ei tuolta osin muuteta ja voimaan jäisi hallituksen esitysluonnoksen esitys siitä, että nykyisestä, voimassa olevasta Ympäristönsuojelulain 157 pykälän (*talousjätevesien käsittelyvaatimuksesta poikkeaminen*) käyttämisestä luovuttaisiin (noissa 200 kunnassa, joissa on voimassa kuntien omat ympäristönsuojelumääräykset), johtaisi se lain kiristymiseen heidän osaltaan. Kuntalaiset eivät voisi saada poikkeusta jätevesisääntelystä vähäisen kuormituksen tai toimien kohtuuttomuudesta johtuen. Kansalaisen olisi ymmärrettävä viitata Ympäristönsuojeluin 202§:n viimeiseen momenttiin, jossa todetaan: *"Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen ympäristönsuojelumääräyksestä siinä mainituin perustein."* Poikeus myönnettäisiin vain yksittäistapauksessa ja niin miten se on kunkin kunnan ympäristönsuojelumääräyksissä säädetty. **Tämä merkitsisi huomattavaa tiukennusta jätevesisääntelyyn, kun nykyisen ympäristönsuojelulain 157 § mukaan ko. laissa 156 §:ssä säädettyistä vaatimuksista voidaan poiketa, sijaitsipa rakennus millä alueella tahansa.** Kuntien ympäristöviranomaiset ovatkin käyttäneet kyseistä pykälää ja myöntäneet poikkeuksia sen perusteella kuntien omista jätevesivaatimuksista. Lisäksi esitys asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan: noissa 100 kunnassa joissa noudatettaisiin uutta 156a pykälää, kunnan toimivaltainen viranomainen voisi myöntää määräaikaisen poikkeuksen kansalaisille joko kuormituksen vähäisyydestä tai toimenpiteiden kohtuuttomuudesta johtuen. **Erityisen kyseenalaista on tässä muutoksen toteuttaminen: hallituksen esitysluon-**

noksessa ei perustella millään tavalla ko. poikkeamisoikeuden poistamista. Tulee selvittää onko tämä poikkeusmahdollisuuden poistaminen perustuslainvastaista.

Edelleen, sääntely tiukkenee jätevesijärjestelmän selvityksen ja käyttö- ja huolto-ohjeen osalta (uusi 157 §). Näiden peruseräatteen esitetään hallituksen esitysluonnoksessa nostettavaksi lain tasolle, nykyisestä asetuksesta ja sen liitteestä. Kun vertaa ehdotetun 157 pykälän vaatimuksia käyttö- ja huolto-ohjeesta maankäyttö- ja rakennuslain 117 i §:ään Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohje, on 117i pykälä huomattavasti yleisluontoisempi.

Omakotiliitto esittää, että ehdotettu 157 pykälä yhdenmukaistetaan vastaavaksi kuin maankäyttö- ja rakennuslain 117 i § Rakennuksen käyttö- ja huolto-ohje. Omakotiliitto esitti syksyllä 2015 työryhmätyöskentelyn aikana ja esittää nyt uudelleen kustannushuojennusten saavuttamiseksi seuraavaa: Jätevesiasetus (Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisilla alueilla) tulee huojentaa niin, että liitteessä olevaa jätevesijärjestelmän käyttö- ja huolto-ohjeessa määritettyä jäteveden saostuskaivon tyhjennysväliä (minimi tyhjennysmäärä kerran vuodessa, liite 2) pidennetään ja käsittelyjärjestelmän mitoitusvaatimuksen (mitoituksen asukasluku on vähintään 5 (henkeä) liite 1, Jätevesien käsittelyjärjestelmän mitoitus) henkilölukua tulee alentaa. Keskimääräinen haja-asutusalueiden taluskohtainen asukasmäärä on noin 3 henkeä.

ESITYKSEN VAIKUTUKSET

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kotitalouksille

Lausunnolla olevassa hallituksen esitysluonnoksessa arvioidaan kotitalouden jätevesiremontin kustannusten vaihtelevan 1 000 – 10 000 euron välillä kuten vuonna 2010 (HE 179/2010vp). Esitysluonnoksessa todetaan myös, että *”kotitalouden investoinnin määrä ei siten sinänsä kasva, koska puhdistustasoa koskevaa vaatimusta ei ehdoteta muutettavan”*.

Kuitenkin järjestelmän keskimääräiset kustannukset arvioidaan nousevan jopa 50 prosenttia: Hallituksen esitysluonnoksessa todetaan, että *”tyypillisen ennen vuotta 2004 rakennetun järjestelmän lisäinvestointikustannusten arvioidaan olevan keskimäärin 4 000—6 000 euroa...”*, kun vuonna 2010 kustannukset arvioitiin seuraavasti: *”Näillä kiinteistöillä toimeenpanosta on arvioitu aiheutuvan nykyisellä kustannustasolla keskimäärin 4000 euron lisäinvestointikustannukset...”* (HE 179/2010 vp). Herääkin kysymys, mihin tämä esitysluonnoksessa esitetty keskiarvoisten kustannusten nousu perustuu, koska puhdistustasovaatimukset eivät ole muuttuneet ja työvoimakustannukset kasvu on ollut erittäin maltillista. **Vuonna 2008 alkaneen pitkittyneen taantuman aikana jätevesiremonttien keskimääräisten kustannusten kasvua kotitaloudelle, jopa 50 prosentilla, ei voida missään tapauksessa pitää kohtuullisena.**

Kun jätevesiremonttien taluskohtaiset kustannukset ovat korkeat, Omakotiliitto edellyttää, että myös noissa yli 190 kunnassa, joissa on voimassa kuntien omat ympäristösuojelumääräykset, vaatimuksista voidaan poiketa hallituksen esitysluonnoksessa 156a pykälässä esitetyllä tavalla. (Niille kiinteistönomistajille, joiden rakennus sijaitsee enintään 100 metrin päässä vesistöä tai pohjavesialueesta, voisi kunnan toimivaltainen viranomais myöntää määräaikaisen poikkeuksen joko kuormituksen vähäisyydestä tai toimenpiteiden kohtuuttomuudesta johtuen.)

Lisäksi Omakotiliitto esittää, että eduskunnan ja hallituksen tulee seurata lain toimeenpanoa ja kustannusten kohtuullisuutta kuluttajille.

Arvioitu määrä kiinteistöjä, joita ehdotus koskee

Esityksessä ei ole arvioitu lainkaan, kuinka monta kotitaloutta kuntien omat ympäristösuojelumääräykset koskettavat ja kuinka monen tulee vielä toteuttaa jätevesiremontti. Vaikka velvoite perustuu kuntien omiin päätöksiin, koskettaa se suurinta osaa haja-asutusalueiden kansalaisia (noin 195 kuntaa).

Omakotiliitto esittää, että hallituksen esitykseen lisätään arviot niiden kotitalouksien määrästä jotka joutuvat tekemään jätevesiremontin kunnissa, joissa on voimassa kuntien omat ympäristösuojelumääräykset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT JA LAKIEHDOTUKSET

156 b § Vaatimuksen toimeenpano muulla alueella

Omakotiliitto esittää, että pykälään säädettäisiin kohta, jossa yksittäistapauksessa voitaisiin poiketa pykälän vaatimuksista, jos toimi muuttuisi kansalaiselle kohtuuttomaksi.

Tällainen yksittäinen poikkeamista vaativa tilanne voisi olla esimerkiksi yksinelävän pienituloisen eläkeläisen kodin vesijärjestelmän jäätyminen talvipakkasella. Vesijärjestelmän kunnostaminen/uusiminen laukaisisi vähävaraiselle kohtuuttoman jätevesijärjestelmän investointivaatimuksen ja siksi on syytä säätää yksittäisestä poikkeamismahdollisuudesta.

156 c § Perustasoa ankarammat puhdistusvaatimukset

Omakotiliitto vaatii, että niissä kunnissa joissa on voimassa kuntien omat ympäristönsuojelumääräyksen, tule vaatimuksista voida poiketa vastaavalla tavalla kuten 156a §:ssä.

Kansalaisten tulee olla yhdenvertaisessa asemassa. Lisäksi lainmuutoksen tavoitteena on kohtuullistaa ja selkeyttää jätevesisääntelyä. Kuitenkin hallituksen esitysluonnoksessa ehdotettu pykälä on omiaan edelleen lisäämään kansalaisten valituksia eriarvoisesta kohtelusta. Kaikilla kansalaisilla samanlaisissa olosuhteissa tulee siis olla samanlaiset poikkeamismahdollisuudet, jolloin laki kohtelee kansalaisia oikeudenmukaisesti.

157 § Selvitys talousjätevesijärjestelmästä ja käyttö- ja huolto-ohjeet

Omakotiliitto esittää, että pykälän sisältö typistetään sisältämään toteamuksen edellyttävästä järjestelmästä ja käyttö- ja huolto-ohjeesta.

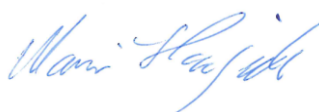
Sääntelyssä tulee välttää ylisääntely. Lain tasolle ei tarvitse tuoda yksityiskohtaisia vaateita vaan niistä voidaan säätää edelleen asetuksen tasolla.

Voimaantulo

Omakotiliitto pitää hyvänä, että eduskunta on huomionnut pitkittyneen heikon kansantalouden tilan vaikutukset ja että 156 a pykälän sääntelyn voimaantuloa pidennetään 1,5 vuodella 31.10.2019 saakka.

kunnioittavasti

Suomen Omakotiliitto ry

Mauri Harjula
puheenjohtaja

Kaija Savolainen
toiminnanjohtaja

HALLITUSOHJELMASSA:

Jätevesiasetusta lievennetään huomattavasti.

Jätevesiasetuksen kohtuullistaminen: Ympäristönsuojelulain 16 lukua korjataan haja-asutusalueiden jätevesikäsittelyn osalta selkeäksi ja järkeväksi. Pilaantumisherkillä alueilla, kuten rannat ja pohjavesialueet, noudatetaan edelleen kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusmääräyksiä. Muilla alueilla olevien ennen vuotta 2004 rakennettujen asuinkiinteistöjen osalta luovutaan kalenteriin sidotusta jätevesiremonttien määräajasta. Näiden osalta kiinteistökohtaisen jätevesijärjestelmän riittävyys tarkistetaan asuinkiinteistöjen rakennuslupaa vaativien peruskorjausten yhteydessä. Ympäristönsuojelulakia muutettaessa arvioidaan vesihuoltolakiin vaadittavat tarvittavat muutokset. Jo aiemmin asetettua ympäristöministeriön työryhmän toimeksiantoa tarkennetaan edellisen mukaisesti.